

Chia sẻ kinh nghiệm

**HƯỚNG DẪN ĐỌC HIỂU THƠ
RÈN KỸ NĂNG VIẾT ĐOẠN VĂN NGHỊ LUẬN
PHÂN TÍCH THƠ**

- Trường THPT Thực hành Sư phạm -
(Thanh Phong)

HƯỚNG DẪN ĐỌC HIỂU THƠ, RÈN KỸ NĂNG VIẾT ĐOẠN VĂN NGHỊ LUẬN THƠ

Các bước đọc – hiểu

Yêu cầu cần đạt về đọc – hiểu

Đặc tả câu hỏi và định hướng trả lời

Rèn kỹ năng
viết đoạn văn nghị luận phân tích thơ

Giải đề đọc hiểu và viết đoạn văn

1

Hướng dẫn đọc hiểu thơ

Hướng dẫn khái quát cách viết

Hướng dẫn chi tiết cách viết

Gợi ý dàn ý chính và gợi ý dàn ý cơ bản
một số dạng đề thường gặp

2

3

Hướng dẫn giải đề minh họa

HƯỚNG DẪN ĐỌC HIỂU THƠ,
RÈN KỸ NĂNG VIẾT ĐOẠN VĂN NGHỊ LUẬN THƠ

HƯỚNG DẪN ĐỌC HIỂU THƠ

HƯỚNG DẪN ĐỌC HIỂU THƠ

1. Các bước đọc – hiểu thơ

Bước 1	Cần biết rõ tên bài thơ, tên tác giả, thời gian và hoàn cảnh sáng tác, đó là cơ sở ban đầu để tiếp cận tác phẩm.
Bước 2	Đọc và xác định được chủ đề, chủ thể trữ tình, đối tượng trữ tình, hình tượng trữ tình và giọng điệu chủ đạo của bài thơ.
Bước 3	Cảm nhận nội dung, ý nghĩa bài thơ qua câu chữ, hình ảnh, nhịp điệu, kết cấu, các biện pháp tu từ,...
Bước 4	Lí giải, đánh giá toàn bộ bài thơ cả về hai phương diện ND và nghệ thuật.
Bước 5	Đặc biệt là phải chỉ ra những đóng góp của tác giả (thể hiện qua tác phẩm) cho thơ và cho cuộc sống con người.

HƯỚNG DẪN ĐỌC HIỂU THƠ

2. Yêu cầu cần đạt về đọc – hiểu thơ

Đọc hiểu nội dung

- Phân tích và đánh giá được chủ đề, tư tưởng, thông điệp mà văn bản muốn gửi đến người đọc; phân tích sự phù hợp giữa chủ đề, tư tưởng và cảm hứng chủ đạo trong văn bản.
- Phân tích và đánh giá được giá trị nhận thức, giáo dục và thẩm mỹ của tác phẩm; phát hiện được các giá trị văn hóa, triết lí nhân sinh từ văn bản.

Đọc hiểu hình thức

- Nhận biết được một số đặc điểm cơ bản của phong cách cổ điển, hiện thực và lãng mạn.
- Nhận biết và phân tích được một số yếu tố của thơ trữ tình hiện đại như: ngôn ngữ, hình tượng, biểu tượng, yếu tố tượng trưng, siêu thực trong thơ,..

Liên hệ, so sánh, kết nối

- Nhận biết và phân tích được quan điểm của người viết về lịch sử, văn hóa.
- Biết đánh giá, phê bình văn bản văn học, thể hiện được cảm xúc, suy nghĩ của cá nhân về văn bản văn học, tác động của tác phẩm văn học đối với người đọc.

HƯỚNG DẪN ĐỌC HIỂU THƠ

3. Đặc tả câu hỏi theo mức độ tư duy trong thơ

Nhận
biết

1

Nhận biết được bối cảnh lịch sử - văn hóa được thể hiện trong bài thơ.
Nhận biết được các biểu hiện của thể thơ.

2

Nhận biết cấu tứ, từ ngữ, vần, nhịp, đối và các biện pháp nghệ thuật.
Nhận biết được bố cục, những hình ảnh, chi tiết tiêu biểu.

3

Nhận biết được đề tài, nhân vật trữ tình, chủ thể trữ tình.
Nhận biết được những biểu hiện trực tiếp của tình cảm, cảm xúc.

4

Nhận biết được các biểu tượng, yếu tố tượng trưng, siêu thực.

5

Nhận biết phong cách sáng tác của bài thơ (thơ cổ điển, lãng mạn, thơ tượng trưng).

HƯỚNG DẪN ĐỌC HIỂU THƠ

3. Đặc tả câu hỏi theo mức độ tư duy trong thơ

Thông hiểu

1

Nêu được cảm hứng chủ đạo, chủ đề, tư tưởng của bài thơ; phân tích được sự phù hợp của chủ đề, tư tưởng và cảm hứng chủ đạo.

2

Nhận diện và lí giải được tình cảm, cảm xúc, cảm hứng chủ đạo của người viết thể hiện qua đoạn thơ bài thơ.

3

Nêu được ý nghĩa, giá trị của hình ảnh, chi tiết tiêu biểu, hình tượng trung tâm trong đoạn thơ/ bài thơ.

4

Hiểu và lí giải được vai trò, tác dụng của hình ảnh, biểu tượng đặc biệt là các yếu tố tượng trưng, siêu thực (nếu có) trong đoạn thơ bài thơ.

5

Phát hiện và lí giải được các giá trị nhận thức, giáo dục, thẩm mỹ; giá trị văn hóa, triết lí nhân sinh trong đoạn thơ/ bài thơ.

HƯỚNG DẪN ĐỌC HIỂU THƠ

3. Đặc tả câu hỏi theo mức độ tư duy trong thơ

Vận dụng

1

Rút ra được bài học về cách nghĩ, cách ứng xử từ bài thơ gợi ra.

2

Nêu được ý nghĩa/tác động của TP đối với tình cảm, quan niệm, cách nghĩ của bản thân trước một vấn đề đặt ra trong đời sống hoặc văn học.

3

Thể hiện thái độ đồng tình hoặc không đồng tình với các vấn đề đặt ra từ bài thơ.

4

Đánh giá được giá trị nhận thức, giáo dục, thẩm mỹ trong bài thơ. Đánh giá được nét độc đáo của bài thơ thể hiện qua cách nhìn, cách cảm nhận riêng của tác giả về con người, cuộc sống; qua cách sử dụng từ ngữ, hình ảnh, giọng điệu.

HƯỚNG DẪN ĐỌC HIỂU THƠ

4. Xây dựng câu hỏi và định hướng trả lời đọc hiểu ở mức độ nhận biết đối với thơ

Xác định đề tài, chủ đề

- Xác định phạm vi đời sống được nói đến trong tác phẩm.
- Gọi tên đề tài.

Liệt kê các hình ảnh
miêu tả, biểu cảm

- Tìm các từ ngữ hữu hình, hữu thể, biểu cảm trong văn bản.
- Ghi lại rõ ràng, chính xác, đầy đủ.

Xác định
nhân vật trữ tình

- Dựa vào các ngôi xưng và bộc lộ cảm xúc trong văn bản, .
- Kết luận.

Xác định thể thơ, xác
định các biện pháp tu từ

- Dựa vào đặc trưng về số chữ trong mỗi dòng thơ, số dòng trong mỗi bài thơ.
- Dựa vào dấu hiệu nhận biết các biện pháp tu từ.

HƯỚNG DẪN ĐỌC HIỂU THƠ

4. Xây dựng câu hỏi và định hướng trả lời câu hỏi ở mức độ nhận biết đối với thơ

Xác định các yếu tố tượng trưng	- Xác định các hình ảnh, xem xét và đánh giá các hình ảnh. - Liệt kê các hình ảnh mang tính biểu tượng.
Chỉ ra các yếu tố tự sự	- Tìm các yếu tố tự sự trong văn bản. - Ghi lại rõ ràng, chính xác, đầy đủ.
Liệt kê các từ ngữ, hình ảnh	- Tìm các từ ngữ, hình ảnh liên quan hoặc chứa các từ khóa trong lệnh hỏi. - Ghi lại rõ ràng, chính xác

HƯỚNG DẪN ĐỌC HIỂU THƠ

4. Xây dựng câu hỏi và định hướng trả lời câu hỏi ở mức độ thông hiểu đối với thơ

Anh/ chị hiểu như thế nào về câu thơ/ĐT?	- Giải thích câu thơ theo mức độ: nghĩa TM – nghĩa HA. - Qua đó, tác giả bày tỏ tình cảm gì; nhấn nhủ điều gì.
Xác định và nêu tác dụng của BPTT	- Chỉ ra tên BPTT được sử dụng và hình ảnh chứa biện pháp đó. - Nêu tác dụng: nghệ thuật, nội dung, tư tưởng.
Hình ảnh thơ tượng trưng cho điều gì	- Hình ảnh tượng trưng cho giá trị tinh thần hoặc vẻ đẹp phẩm chất gì? + Dựa vào bối cảnh thời đại. + Dựa vào chủ đề, cảm hứng, tư tưởng. - Từ đó thể hiện điều gì?

HƯỚNG DẪN ĐỌC HIỂU THƠ

4. Xây dựng câu hỏi và định hướng trả lời câu hỏi ở mức độ thông hiểu đối với thơ

Nêu cảm hứng chủ đạo

- Tìm những từ ngữ trực tiếp bộc lộ tình cảm, cảm xúc.
- Tìm hiểu trạng thái cảm xúc của tác giả qua cách lựa chọn từ ngữ và sử dụng hình ảnh. Gọi tên cảm hứng chủ đạo.

Xác định tư tưởng của tác phẩm

- Dựa vào đề tài, chủ đề, nhân vật để xác định kiểu tư tưởng (thẩm mỹ, nhân văn, nhân đạo,...).
- Tìm ra điều tác giả suy tư, trăn trở; gọi tên tư tưởng.

Nêu sự vận động cảm xúc của nhân vật trữ tình

- Đọc kĩ từng câu thơ/ khổ thơ, chú ý các tính từ bộc lộ cảm xúc hoặc các câu cảm thán, câu nghi vấn.
- Ghi lại cảm xúc của nhân vật trữ tình thay đổi như thế nào qua các câu thơ/ khổ thơ hoặc qua thời gian, không gian, hoàn cảnh của chủ thể trữ tình.

HƯỚNG DẪN ĐỌC HIỂU THƠ

4. Xây dựng câu hỏi và định hướng trả lời câu hỏi ở mức độ thông hiểu đối với thơ

Hiệu quả của hình thức
lời tâm sự

- Tạo giọng điệu thiết tha, tâm tình, sâu lắng.
- Thể hiện tình cảm gắn bó sâu sắc của nhân vật trữ tình.

Nhận xét giọng điệu
của bài thơ

Dựa vào cảm hứng chủ đạo, cách xưng hô, sử dụng từ ngữ, hình ảnh để chỉ ra giọng điệu của bài thơ (nhẹ nhàng/ đanh thép/ xót xa,...).

Sự thay đổi ngôi xưng
có ý nghĩa gì

- Về nội dung: Các ngôi xưng nhằm đối thoại với ai? Trong mối quan hệ như thế nào? Tạo sắc thái biểu cảm ra sao? Có ý nghĩa gì trong việc thể hiện nội dung, tư tưởng của đoạn thơ/ bài thơ?
- Về nghệ thuật: Tạo tính đối thoại linh hoạt, đa chiều, bộc lộ nhiều sắc thái tình cảm.

HƯỚNG DẪN ĐỌC HIỂU THƠ

4. Xây dựng câu hỏi và định hướng trả lời câu hỏi ở mức độ vận dụng đối với thơ

Nhận xét thái độ, tình cảm của tác giả

- Nêu thái độ, tình cảm của tác giả.
- Nhận xét thái độ, tình cảm của tác giả.

Nhận xét vẻ đẹp của hình tượng nhân vật trữ tình

- Nêu vẻ đẹp của hình tượng nhân vật trữ tình.
- Nhận xét vẻ đẹp của hình tượng nhân vật trữ tình.
- Nêu cảm nghĩ về vẻ đẹp đó.

Từ suy ngẫm của tác giả, rút ra bài học về lẽ sống

- Nêu suy ngẫm của tác giả (1 câu).
 - + Nêu quan điểm, ý kiến của tác giả.
 - + Nội dung của câu nói đó là gì.
 - Rút ra 03 bài học về lẽ sống (về nhận thức, hành động).
- Sử dụng từ khóa: hãy, đừng, chớ, cần, nên, phải.

HƯỚNG DẪN ĐỌC HIỂU THƠ,
RÈN KỸ NĂNG VIẾT ĐOẠN VĂN NGHỊ LUẬN THƠ

RÈN KỸ NĂNG VIẾT ĐOẠN VĂN NGHỊ LUẬN PHÂN TÍCH THƠ

RÈN KỸ NĂNG VIẾT ĐOẠN VĂN NGHỊ LUẬN THƠ

1. Làm rõ nghĩa của các từ khóa có liên quan

Giúp HS
hiểu đúng
về tên của
kiểu bài

Văn
nghị luận

trong bài viết, tác giả dùng chủ yếu các lý lẽ, các dẫn chứng sau đó lập luận chỉ ra những điểm nhấn, luận điểm nhằm xác định chỉ ra cho người đọc, người nghe thấy được những tư tưởng, quan điểm của tác giả gửi gắm vào TP

Phân tích

chỉ ra và làm rõ đặc sắc nội dung và nghệ thuật biểu hiện ở từng phương diện cụ thể hoặc đi sâu tìm hiểu từng vấn đề, khía cạnh của tác phẩm thơ

Cảm nhận

là bày tỏ cảm xúc, suy nghĩ chủ quan của người viết về vấn đề; đồng thời nêu được ý nghĩa, tác động của vấn đề đối với bản thân người viết

Đánh giá

nêu nhận xét của người viết về những điều đã được PT

RÈN KỸ NĂNG VIẾT ĐOẠN VĂN NGHỊ LUẬN THƠ

2. Giúp học sinh tìm hiểu các yếu tố hình thức của thơ

Chủ thể trữ tình	Là khái niệm chỉ người thể hiện thái độ, cảm xúc, tư tưởng của mình trong suốt văn bản thơ
Nhân vật trữ tình	Là người trực tiếp bộc lộ cảm xúc, suy nghĩ trong bài thơ, là một người hoặc một giọng nào đó nói với người đọc...
Hình ảnh thơ	Hiện lên qua việc tác giả sử dụng các từ ngữ và các BPTT,...
Cảm hứng chủ đạo	Là trạng thái cảm xúc, tình cảm mãnh liệt, tràn đầy, bao trùm, xuyên suốt tác phẩm

RÈN KỸ NĂNG VIẾT ĐOẠN VĂN NGHỊ LUẬN THƠ

2. Giúp học sinh tìm hiểu các yếu tố hình thức của thơ

Chủ đề	Chủ đề là vấn đề chủ yếu, trọng tâm được các tác giả tập trung soi rọi, tô đậm trong tác phẩm
Tư tưởng	Tư tưởng là nhận thức, lí giải và thái độ của tác giả đối với toàn bộ nội dung văn bản
Thông điệp	Thông điệp là điều tác giả gửi gắm qua tác phẩm mà người đọc nhận ra
Vần và nhịp	- Vần tạo nên sự kết nối, cộng hưởng âm thanh giữa các dòng thơ - Nhịp là cách tổ chức sắp xếp sự vận động của lời thơ, thể hiện qua các chỗ dừng, chỗ nghỉ khi đọc

RÈN KỸ NĂNG VIẾT ĐOẠN VĂN NGHỊ LUẬN THƠ

3. Giúp học sinh tìm hiểu hai giá trị của một tác phẩm thơ

Nội dung

thể hiện qua các yếu tố như đề tài, chủ đề, tư tưởng, tình cảm và thái độ,... của chủ thể trữ tình.

Nghệ thuật

thể hiện qua các yếu tố hình thức thể loại như: thể thơ, từ ngữ, hình ảnh, vần, nhịp, các biện pháp tu từ,...

Nội dung và nghệ thuật liên quan chặt chẽ với nhau. Vì thế, khi phân tích cần làm rõ vai trò và tác dụng của các yếu tố hình thức nghệ thuật trong việc làm nổi bật nội dung

RÈN KỸ NĂNG VIẾT ĐOẠN VĂN NGHỊ LUẬN THƠ

4. Hướng dẫn khái quát về cách thức viết

Đọc kĩ
yêu cầu đề bài

nhằm xác định chính xác “đối tượng” mà đề bài hướng đến là gì, điều này giúp học sinh không bị lạc đề

Đọc kĩ
tác phẩm thơ

xác định nội dung và các yếu tố hình thức nổi bật

Xác định
luận điểm

Tạo bố cục rõ ràng, tách ý cụ thể

Liên hệ,
đối chiếu

nhận xét điểm gặp gỡ và sáng tạo riêng của tác giả được thể hiện trong tác phẩm thơ

Suy nghĩ,
nhận xét

những thành công và hạn chế (nếu có) của tác giả, về giá trị và sự tác động của tác phẩm thơ đối với người đọc/HS

RÈN KỸ NĂNG VIẾT ĐOẠN VĂN NGHỊ LUẬN THƠ

5. Hướng dẫn chi tiết về cách thức viết

Yêu cầu
về
hình
thức

1

Đảm bảo cấu trúc của một đoạn văn: bắt đầu bằng chữ cái viết hoa và lùi đầu dòng, không xuống dòng giữa đoạn, kết thúc bằng dấu kết thúc câu,...

2

Dung lượng khoảng 200 đến dưới 300 chữ (khoảng 1/2 - 2/3 trang giấy thi)

3

Lựa chọn được các thao tác lập luận phù hợp, kết hợp chặt chẽ giữa lí lẽ và bằng chứng

4

Đảm bảo chuẩn chính tả, dùng từ, ngữ pháp tiếng Việt, liên kết câu trong đoạn văn

5

Thể hiện suy nghĩ sâu sắc về vấn đề nghị luận, có cách diễn đạt mới mẻ, sáng tạo

RÈN KỸ NĂNG VIẾT ĐOẠN VĂN NGHỊ LUẬN THƠ

5. Hướng dẫn chi tiết về cách thức viết

Yêu cầu
về
nội dung

1

Xác định đúng vấn đề cần nghị luận

2

Thể hiện được suy nghĩ sâu sắc về vấn đề cần nghị luận

3

Tập trung làm sáng tỏ vấn đề trọng tâm

** Lưu ý*

- Không biến đoạn văn thành bài văn thu nhỏ, học sinh chỉ triển khai duy nhất một luận điểm trong bài làm
- Tất cả các lí lẽ, bằng chứng phải tập trung làm rõ vấn đề trọng tâm, không lan man, ôm đồm

RÈN KỸ NĂNG VIẾT ĐOẠN VĂN NGHỊ LUẬN THƠ

6. Quy trình viết

- Xác định đúng thao tác nghị luận để có hướng triển khai phù hợp - Xác định rõ vấn đề và phạm vi nghị luận		Phân tích đề
	Tìm ý, lập dàn ý	- Viết câu luận đề - Xây dựng hệ thống lí lẽ làm sáng tỏ luận đề - Tìm bằng chứng phù hợp, giúp lí lẽ trở nên thuyết phục
- Viết thành đoạn văn hoàn chỉnh, đảm bảo yêu cầu của kiểu bài - Bày tỏ được quan điểm và thái độ của bản thân một cách sâu sắc, rõ ràng		Viết đoạn văn
	Kiểm tra và chỉnh sửa	- Đọc lại, kiểm tra lỗi - Chỉnh sửa cho hợp lí

RÈN KỸ NĂNG VIẾT ĐOẠN VĂN NGHỊ LUẬN THƠ

7. Lập dàn ý

Mở đoạn

Giới thiệu vắn tắt về tác giả, tác phẩm; nêu được vấn đề cần nghị luận

Thân đoạn

- **Khái quát:** Nêu được đề tài/chủ đề của tác phẩm; giới thiệu vắn tắt nội dung TP
- **Làm rõ vấn đề nghị luận:** dùng lí lẽ và bằng chứng để làm rõ vấn đề nghị luận
 - + Phân tích giá trị nội dung (mạch cảm xúc, chủ đề, hình ảnh, hình tượng, bức tranh thiên nhiên,...) của tác phẩm thơ
 - + Phân tích ngắn gọn giá trị nghệ thuật (chỉ phân tích những nghệ thuật nổi bật/tiêu biểu) của tác phẩm thơ
- **Nhận xét/Đánh giá:** về giá trị nội dung, giá trị nghệ thuật

Kết đoạn

- Khẳng định lại vấn đề, giá trị của vấn đề đối với tác phẩm
- Giá trị tư tưởng/thẩm mỹ của tác phẩm đối với người đọc

RÈN KỸ NĂNG VIẾT ĐOẠN VĂN NGHỊ LUẬN THƠ

Hướng dẫn HS tự bồi dưỡng thêm những kiến thức bổ sung để phân tích thơ

Thời kì, giai đoạn và trào lưu
văn học nào

KT văn
học sử

KT lí
luận VH

Các thuật ngữ, khái niệm
của lí luận văn học, như: hư
cấu, điển hình, hình ảnh,
hình tượng...

Âm nhạc, Hội họa, Lịch sử,
Địa lý, Triết học,...

KT về
các
môn
LQ

KT và
KN sử
dụng
NN

Thể hiện ở việc sử
dụng từ ngữ độc đáo, viết
câu văn giàu tính gợi hình và
biểu cảm

DÀN Ý MỘT SỐ DẠNG ĐỀ CƠ BẢN THƯỜNG GẶP

DÀN Ý MỘT SỐ DẠNG ĐỀ CƠ BẢN THƯỜNG GẶP

1. Viết đoạn văn phân tích hình ảnh biểu tượng

Mở
đoạn

Giới thiệu vắn tắt về tác giả, tác phẩm; nêu được vấn đề cần nghị luận

Thân
đoạn

- **Khái quát:** Nêu được đề tài/chủ đề của tác phẩm; giới thiệu vắn tắt nội dung TP
- **Làm rõ vấn đề nghị luận:**
 - + Phân tích và đánh giá hình ảnh biểu tượng:
 - Hình ảnh biểu tượng trong bài thơ hiện lên như thế nào? Có gì độc đáo?
 - Hình ảnh biểu tượng đó chứa đựng những tầng nghĩa nào?
 - Qua hình ảnh biểu tượng, nhà thơ thể hiện những suy ngẫm, triết lí gì?
 - + Phân tích ngắn gọn giá trị nghệ thuật
- **Nhận xét/Đánh giá:** về giá trị nội dung, giá trị nghệ thuật

Kết
đoạn

- Khẳng định lại vấn đề, giá trị của vấn đề đối với tác phẩm
- Giá trị tư tưởng/thẩm mỹ của tác phẩm đối với người đọc

DÀN Ý MỘT SỐ DẠNG ĐỀ CƠ BẢN THƯỜNG GẶP

2. Viết đoạn văn phân tích đặc sắc nghệ thuật

Mở
đoạn

Giới thiệu vắn tắt về tác giả, tác phẩm; nêu được vấn đề cần nghị luận

Thân
đoạn

- **Khái quát:** Nêu được đề tài/chủ đề của tác phẩm; giới thiệu vắn tắt nội dung TP
- **Làm rõ vấn đề nghị luận:** Đặc sắc nghệ thuật trong đoạn thơ/bài thơ.
 - + Thể thơ, ngôn ngữ, hình ảnh thơ, giọng điệu.
 - + Biện pháp nghệ thuật, bút pháp (lãng mạn/hiện thực/cổ điển/hiện đại,...).
- **Nhận xét/Đánh giá:**
 - + Các đặc sắc nghệ thuật đã góp phần làm nổi bật chủ đề, tư tưởng của bài thơ như thế nào.
 - + Các đặc sắc nghệ thuật thể hiện tài năng nghệ thuật, phong cách độc đáo của nhà thơ ra sao.

Kết
đoạn

- Khẳng định lại vấn đề, giá trị của vấn đề đối với tác phẩm
- Giá trị tư tưởng/thẩm mỹ của tác phẩm đối với người đọc

DÀN Ý MỘT SỐ DẠNG ĐỀ CƠ BẢN THƯỜNG GẶP

3. Viết đoạn văn phân tích/cảm nhận về đẹp tâm hồn của nhân vật trữ tình

Mở đoạn

Giới thiệu vắn tắt về tác giả, tác phẩm; nêu được vấn đề cần nghị luận

Thân đoạn

- **Khái quát:** Nêu được đề tài/chủ đề của tác phẩm; giới thiệu vắn tắt nội dung TP

- **Làm rõ vấn đề nghị luận:**

+ Phân tích về đẹp tâm hồn của nhân vật trữ tình trong bài thơ:

• Với thiên nhiên: NVTT có phải là người biết rung động, biết cảm nhận tinh tế trước của thiên nhiên hay không?

• Với cuộc sống, xã hội: đặt NVTT trong các mối quan hệ như với chính mình, với tình yêu, với gia đình, với cộng đồng, NVTT có phải người biết chiêm nghiệm sâu sắc cuộc sống, đưa ra những triết lí có giá trị nhân sinh không?

+ **Đặc sắc nghệ thuật** trong thể hiện về đẹp tâm hồn NVTT: thể thơ, từ ngữ, hình ảnh, biện pháp nghệ thuật...

- **Nhận xét/Đánh giá:** về giá trị nội dung, giá trị nghệ thuật

Kết đoạn

- Khẳng định lại vấn đề, giá trị của vấn đề đối với tác phẩm

- Giá trị tư tưởng/thẩm mỹ của tác phẩm đối với người đọc

DÀN Ý MỘT SỐ DẠNG ĐỀ CƠ BẢN THƯỜNG GẶP

4. Viết đoạn văn phân tích đặc sắc nghệ thuật, nội dung

Mở
đoạn

Giới thiệu vắn tắt về tác giả, tác phẩm; nêu được vấn đề cần nghị luận

Thân
đoạn

- **Khái quát:** Nêu được đề tài/chủ đề của tác phẩm; giới thiệu vắn tắt nội dung TP
- **Làm rõ vấn đề nghị luận:**
 - + **Đặc sắc về nghệ thuật:** thể thơ, từ ngữ, hình ảnh, giọng điệu, biện pháp nghệ thuật,...
 - + **Giá trị nội dung:** chủ đề, mạch cảm xúc của nhân vật trữ tình, bức tranh thiên nhiên và cuộc sống,...
- **Nhận xét/Đánh giá:**
 - + Thông điệp ý nghĩa của đoạn thơ.
 - + Đoạn thơ là sự thể hiện tiêu biểu cho phong cách thơ của tác giả.

Kết
đoạn

- Khẳng định lại vấn đề, giá trị của vấn đề đối với tác phẩm
- Giá trị tư tưởng/thẩm mỹ của tác phẩm đối với người đọc

DÀN Ý MỘT SỐ DẠNG ĐỀ CƠ BẢN THƯỜNG GẶP

5. Viết đoạn văn phân tích mạch cảm xúc/cảm xúc chủ đạo

Mở đoạn

Giới thiệu vắn tắt về tác giả, tác phẩm; nêu được vấn đề cần nghị luận

Thân
đoạn

- **Khái quát:** Nêu được đề tài/chủ đề của tác phẩm; giới thiệu vắn tắt nội dung TP

- **Làm rõ vấn đề nghị luận:**

+ Phân tích và đánh giá mạch cảm xúc của bài thơ:

- Xác định mạch cảm xúc của bài thơ là cảm xúc của nhân vật trữ tình trước hình ảnh, đối tượng, hoàn cảnh nào?

- Chỉ ra mạch vận động của cảm xúc theo trình tự: ban đầu - phát triển - khép lại (nên dựa theo trình tự các khổ thơ, chú ý các động từ mô tả hành động và tính từ diễn tả cảm xúc, tâm trạng của nhân vật trữ tình).

+ Phân tích ngắn gọn giá trị nghệ thuật

- **Nhận xét/Đánh giá:** về giá trị nội dung, giá trị nghệ thuật

Kết đoạn

- Khẳng định lại vấn đề, giá trị của vấn đề đối với tác phẩm

- Giá trị tư tưởng/thẩm mỹ của tác phẩm đối với người đọc

DÀN Ý MỘT SỐ DẠNG ĐỀ CƠ BẢN THƯỜNG GẶP

6. Viết đoạn văn phân tích hình tượng nhân vật trữ tình

Mở đoạn

Giới thiệu vắn tắt về tác giả, tác phẩm; nêu được vấn đề cần nghị luận

Thân đoạn

- **Khái quát:** Nêu được đề tài/chủ đề của tác phẩm; giới thiệu vắn tắt nội dung TP
- **Làm rõ vấn đề nghị luận:**
 - + Phân tích và đánh giá vẻ đẹp của hình tượng nổi bật trong bài thơ
 - Hình tượng đó hiện lên trong bối cảnh không gian, thời gian như thế nào
 - Vẻ đẹp ngoại hình, tư thế (nếu có)
 - Tâm trạng, mạch cảm xúc
 - Hành động, phẩm chất
 - + Phân tích ngắn gọn giá trị nghệ thuật
- **Nhận xét/Đánh giá:** về giá trị nội dung, giá trị nghệ thuật

Kết đoạn

- Khẳng định lại vấn đề, giá trị của vấn đề đối với tác phẩm
- Giá trị tư tưởng/thẩm mỹ của tác phẩm đối với người đọc

DÀN Ý MỘT SỐ DẠNG ĐỀ CƠ BẢN THƯỜNG GẶP

7. Viết đoạn văn phân tích bức tranh thiên nhiên/bức tranh cuộc sống

Mở đoạn

Giới thiệu vắn tắt về tác giả, tác phẩm; nêu được vấn đề cần nghị luận

Thân
đoạn

- **Khái quát:** Nêu được đề tài/chủ đề của tác phẩm; giới thiệu vắn tắt nội dung TP

- **Làm rõ vấn đề nghị luận:**

+ Phân tích và đánh giá bức tranh thiên nhiên/bức tranh cuộc sống.

• Bức tranh thiên nhiên/ bức tranh cuộc sống trong bài thơ hiện lên như thế nào? (Ở đâu? Thể hiện rõ qua những hình ảnh, hoạt động nào?)

• Nhận xét/đánh giá về bức tranh thiên nhiên/cuộc sống đó là một bức tranh như thế nào? (Đẹp đẽ, giản dị, gần gũi, thơ mộng, nên thơ, lam lũ, cực khổ...).

+ Phân tích ngắn gọn giá trị nghệ thuật

- **Nhận xét/Đánh giá:** về giá trị nội dung, giá trị nghệ thuật

+ Bức tranh có vai trò như thế nào trong việc thể hiện chủ đề, tư tưởng của bài thơ?

+ Bức tranh đó là một sáng tạo nghệ thuật độc đáo làm nên thế giới thơ riêng của nhà thơ, thể hiện vẻ đẹp tâm hồn và tài năng của tác giả.

Kết đoạn

- Khẳng định lại vấn đề, giá trị của vấn đề đối với tác phẩm

- Giá trị tư tưởng/thẩm mỹ của tác phẩm đối với người đọc

DÀN Ý MỘT SỐ DẠNG ĐỀ CƠ BẢN THƯỜNG GẶP

8. Viết đoạn văn phân tích tâm trạng/tình cảm, cảm xúc của chủ thể trữ tình

Mở đoạn

Giới thiệu vắn tắt về tác giả, tác phẩm; nêu được vấn đề cần nghị luận

Thân đoạn

- **Khái quát:** Nêu được đề tài/chủ đề của tác phẩm; giới thiệu vắn tắt nội dung TP

- **Làm rõ vấn đề nghị luận:**

+ Phân tích tâm trạng của chủ thể trữ tình/nhân vật trữ tình trong bài thơ

- Chủ thể trữ tình/nhân vật trữ tình là ai? Hiện lên cụ thể như thế nào qua bối cảnh không gian, thời gian?

- Chủ thể trữ tình/nhân vật trữ tình có tâm trạng, cảm xúc cụ thể như trong bài thơ (có thể thông qua đối tượng trữ tình): vui tươi, hân hoan, hạnh phúc, buồn bã, suy tư, thấu hiểu, xót xa,...

- Mạch vận động của cảm xúc, tâm trạng (nếu có).

+ Phân tích ngắn gọn giá trị nghệ thuật

- **Nhận xét/Đánh giá:** về giá trị nội dung, giá trị nghệ thuật

Kết đoạn

- Khẳng định lại vấn đề, giá trị của vấn đề đối với tác phẩm

- Giá trị tư tưởng/thẩm mỹ của tác phẩm đối với người đọc

HƯỚNG DẪN GIẢI ĐỀ MINH HỌA

HƯỚNG DẪN GIẢI ĐỀ MINH HỌA

1. Đọc hiểu

Đêm nay là đêm thứ bao nhiêu
Chúng tôi chẳng còn nhớ nữa
Chúng tôi nghỉ ven đường ra mặt trận
Tiếng dế kêu trong cỏ bờ phò
Cuối trời dong lên một mảnh trăng đầu tháng
Và bắt đầu tiếng gió thổi tìm cây

Và bắt đầu chúng tôi nhớ làng quê
Con đường nhỏ chạy mòn cùng kỷ niệm
Tiếng chó thức vọng về từ ngõ vắng
Bông hoa đèn khe khẽ nở trong mơ

Làng quê ơi
Chúng tôi đã sinh ra
Sau những cơn đau của mẹ

Chúng tôi khóc chào đời
Và mặt trời đến đón
Hoa nắng xòe trước cửa mẹ đi ra

Chúng tôi lớn ào lên như ngọn gió
Như con sông chảy qua làng mùa mưa
Mặt trời đến với chúng tôi
Mưa gió đến với chúng tôi
Người lớn đến với chúng tôi
Và tất cả
Chúng tôi hét vang lên vì hạnh phúc
Chiếc vành nón lẫn tưởng chạm đến chân trời

(Trích *Làng quê*, Nguyễn Quang Thiều,
Những người lính của làng,
NXB Quân đội nhân dân, 1996, tr.3 - 4)

HƯỚNG DẪN GIẢI ĐỀ MINH HỌA

1. Đọc hiểu

Thực hiện các yêu cầu:

Câu 1. Chỉ ra dấu hiệu để xác định thể thơ của đoạn trích.

Câu 2. Chỉ ra những hình ảnh của làng quê qua nỗi nhớ của nhân vật trữ tình trong khổ thơ thứ hai của đoạn trích.

Câu 3. Nêu tác dụng của biện pháp lặp cấu trúc trong đoạn thơ in đậm trên đoạn trích.

Câu 4. Nhận xét tình cảm của nhân vật trữ tình dành cho làng quê được thể hiện trong đoạn trích.

Câu 5. Từ suy ngẫm của tác giả: *Chiếc vành nón lẫn tưởng chạm đến chân trời*, anh/chị hãy bày tỏ suy nghĩ về khát vọng của con người trong cuộc sống.

2. Viết đoạn văn nghị luận (khoảng 200 chữ) phân tích mạch cảm xúc của đoạn trích trong bài thơ *Làng quê* (Nguyễn Quang Thiều) ở phần đọc hiểu.

HƯỚNG DẪN GIẢI ĐỀ MINH HỌA

1. Định hướng trả lời câu hỏi đọc hiểu

Câu
1

Dựa vào số chữ trong mỗi dòng/câu, dựa vào số dòng/câu trong mỗi bài/đoạn trích, dựa vào cách ngắt nhịp, cách gieo vần

- Đoạn trích được viết theo thể thơ tự do.
- Lý giải: Số chữ trong mỗi dòng thơ không đều nhau, ngắt nhịp linh hoạt, gieo vần không tuân theo quy tắc nào.

Câu
2

- Hình ảnh = (mạo từ) danh từ/cụm danh từ + tính từ chỉ đặc điểm, tính chất.
- Hình ảnh: phải hữu hình, hữu thể; hoặc hữu hình; hoặc hữu thể.

Những hình ảnh của làng quê qua nỗi nhớ của nhân vật trữ tình trong khổ thơ thứ hai của đoạn trích: *Con đường nhỏ, tiếng chó thức, ngô vắng, bông hoa đèn (khe khẽ nở)*

HƯỚNG DẪN GIẢI ĐỀ MINH HỌA

1. Định hướng trả lời câu hỏi đọc hiểu

Câu
3

Dựa vào cách nhận diện các biện pháp tu từ và giá trị của biện pháp tu từ trên 3 phương diện (nghệ thuật, nội dung, tư tưởng)

- Biện pháp lập cấu trúc: ... **đến với chúng tôi.**
- Tác dụng:
 - + Tăng tính sinh động, hấp dẫn, tạo nhịp điệu hân hoan, dồn dập cho đoạn thơ.
 - + Khắc họa tuổi thơ giản dị nhưng hạnh phúc của “chúng tôi” khi được lớn lên trong tình yêu thương, trong sự bảo bọc của quê hương và cuộc đời.
 - + Qua đó, tác giả bày tỏ cảm giác hạnh phúc ngập tràn và niềm tự hào về nơi mình sinh ra; đồng thời nhắc nhở mỗi người chúng ta cần trân trọng nơi mình sinh ra và lớn lên.

HƯỚNG DẪN GIẢI ĐỀ MINH HỌA

1. Định hướng trả lời câu hỏi đọc hiểu

Câu
4

- Ghi lại vấn đề mà đề bài yêu cầu, chỉ ra biểu hiện của vấn đề mà đề bài yêu cầu:

+ Biểu hiện thứ 1, dùng lí lẽ làm rõ.

+ Biểu hiện thứ 2, dùng lí lẽ làm rõ.

+ Biểu hiện thứ n, dùng lí lẽ làm rõ.

- **Nhận xét:**

+ Vấn đề đó bắt nguồn từ đâu.

+ Vấn đề đó có tác tác động như thế nào đến nhận thức/tư tưởng của người đọc.

- **Tình cảm của nhân vật trữ tình dành cho làng quê trong đoạn trích:**

+ **Tình yêu, sự gắn bó sâu sắc** về những khía cạnh, hình tượng đầy thân quen của quê hương trong một đêm nghỉ ven đường, thao thức không ngủ được trên đường ra mặt trận. Cho thấy được tình yêu và sự gắn bó của nhân vật với quê hương.

+ **Niềm tự hào** vì được sinh ra nơi làng quê, hạnh phúc vì được bảo bọc bởi những lễ giỗ dì, thân thương nơi này.

- **Nhận xét:**

+ Tình cảm chân thành, xuất phát từ trái tim, từ những kỉ niệm đáng trân quý có được trong xuyên suốt tuổi thơ gắn bó sâu sắc với quê hương của nhân vật.

+ Những cảm xúc mang đến cho người đọc thêm một góc nhìn mới về những vẻ đẹp, những sự bình dị, thân thuộc đã dung dưỡng nên con người ta, những điều nên được trân trọng hơn.

HƯỚNG DẪN GIẢI ĐỀ MINH HỌA

1. Định hướng trả lời câu hỏi đọc hiểu

Câu
5

- **Nêu rõ** yêu cầu suy ngẫm của tác giả: 1 câu
- **Rút ra** 2 - 3 suy nghĩ về khát vọng của con người trong cuộc sống.

- Hình ảnh "*Chiếc vành nón lặn xuống chạm đến chân trời*" gợi nên niềm vui của tuổi thơ nơi làng quê, nhưng đồng thời cũng mang ý nghĩa tượng trưng sâu sắc cho khát khao vươn xa, vượt khỏi những giới hạn hữu hình của con người.

- **Suy nghĩ về khát vọng của con người trong cuộc sống:**

- + Khát vọng là một lẽ không thể thiếu nếu ta muốn đi xa, muốn biết rộng.
- + Khát vọng là động lực mạnh mẽ, thôi thúc con người trong hành trình hoàn thiện bản thân.
- + Khát vọng còn là sự biểu hiện cao đẹp cho niềm tin, cái nhìn tích cực để tiếp bước, nếu như sống mà không có khát vọng, con người rất dễ lầm đường lạc lối, đánh mất đi chính mình.

HƯỚNG DẪN GIẢI ĐỀ MINH HỌA

2. Viết đoạn văn phân tích mạch cảm xúc

Mở đoạn

Nguyễn Quang Thiều là nhà thơ có sở trường viết về đề tài quê hương, đất nước và “Làng quê” là một tác phẩm tiêu biểu cho cảm hứng sáng tác này. Bài thơ không chỉ đặc sắc về nội dung mà còn gây ấn tượng mạnh mẽ bởi mạch cảm xúc sâu lắng xuyên suốt bài thơ.

Thân đoạn

- **Khái quát:** Bài thơ “Làng quê” khắc họa nỗi cô đơn, khắc khoải của người lính trong đêm dài hành quân, bộc lộ nỗi nhớ quê hương và khát vọng vươn đến những điều tốt đẹp của người chiến sĩ.

- **Làm rõ vấn đề nghị luận:**

- Mở đầu là mạch cảm xúc cô đơn, khắc khoải của người lính trong đêm hành quân dài mệt mỏi: “*đêm nay là đêm thứ bao nhiêu*”, “*tiếng dế kêu bờ phờ*”, “*một mảnh trăng đầu tháng*”,... + dùng lí lẽ phân tích làm rõ + đánh giá.
- Tiếp theo là sự cô đơn, lạc lõng trong đêm hành quân khiến người lính nhớ về quê hương và sự gắn bó sâu nặng với những điều bình dị nơi đó: “*nhớ làng quê*”, “*con đường nhỏ*”, “*tiếng chó sủa vọng từ ngõ vắng*”, “*bông hoa đèn khế nở*” + dùng lí lẽ phân tích làm rõ + đánh giá.

HƯỚNG DẪN GIẢI ĐỀ MINH HỌA

2. Viết đoạn văn phân tích mạch cảm xúc

Mở đoạn

.....

Thân
đoạn

- **Khái quát:**

- **Làm rõ vấn đề nghị luận:**

• Khép lại mạch cảm xúc ấy là lòng biết ơn đối với quê hương và khát vọng vươn vai của anh lính trẻ: "Chúng tôi hét vang lên vì hạnh phúc/Chiếc vành nón lặn tưởng chạm đến chân trời" + dùng lí lẽ phân tích làm rõ + đánh giá.

- **Nhận xét/Đánh giá:** Như vậy, bằng ngòi bút tài hoa, tác giả đã tạo nên sự kết nối mạnh mẽ giữa mạch cảm xúc của bài thơ với tâm tư, tình cảm của người đọc, khơi gợi nơi họ những cảm xúc mãnh liệt mà êm dịu, thiêng liêng mà rất đời thường.

Kết đoạn

Tóm lại, mạch cảm xúc của đoạn trích trong bài thơ "Làng quê" được triển khai hợp lí, sâu sắc, giàu giá trị nghệ thuật góp phần vào sự thành công chung của tác phẩm. Qua mạch cảm xúc thơ sâu lắng, người đọc càng thêm trân trọng về giá trị của cội nguồn từ đó thôi thúc bản thân mình biết sống gần gũi thân ái để cống hiến và xây dựng quê hương.

Chân thành biết ơn quý Thầy Cô đã lắng nghe
- Thanh Phong -

